

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae

Schnorrenberg, Anno

Coloniae, 1740

§. 2. De Judicio Ecclesiastico.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62040](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62040)

§. Secundus.

D E

Judicio Ecclesiastico.

Judicium Ecclesiasticum; quod coram Judice Ecclesiastico fit, est vel ratione personæ, vel rei, aut causæ, de qua disceptatur.

Quæres primò. Quando ratione personæ judicium est ecclesiasticum?

ꝛ. Clericus non nisi coram Judice ecclesiastico, Episcopo scilicet, qui totius Diœcesis ordinarius Judex est, conveniri potest. *can. si quis. 45. can. si Clericus. 46. caus. 11. q. 1.* & refertur in *cap. si quis. 4. de foro competent.* unusquisque enim coram suo Judice conveniendus est, ex regula generali, ut actor forum rei sequatur, *cap. cum sit. 2. de foro compet.* Ideo si quis Clericus vel Laicus adversus Clericum negotium habeat, prius proprium Clerici Episcopum, qui est Judex ordinarius suæ Diœcesis Clericorum, *cap. 1. de offic. Ordin. cap. cum Episcopus. 7. eod. in 6.* adire debet, ut aut ipse cognoscat, aut certè ab eo Judices delegati deputentur, vel consilio ejusdem apud alium vel alios, quos utraque pars voluerit, judicium obtineant. *cit. cap. 1. de officio Ordin. can. pervenit. 39. caus. 11. q. 1.* Et hoc generale est, sive causa personalis, sive realis, sive criminalis, sive sit in possessorio, sive in petitorio judicio, non obstante qualibet consuetudine,

cap. Clerici. 8. de judic. junct. gloss. vel etiam Episcopi consensu; cum Laicus nec ex delegatione, vel consensu Episcopi Clericum judicare possit. cap. significasti. 18. de foro competent.

Quæres secundò. Quam pœnam Laicus Clericum judicando incurrit?

ꝛ. Quia talis Judex sic sese immittendo in personam Ecclesiasticam injuriam Ecclesiæ irrogat, *cap. Ecclesiæ. de constitut.* Ideo tamdiu per excommunicationem separatus ab Ecclesia declaratur, quousque reatum suum cognoscat, & emendet. *cap. nullus. 2. de foro competent.* Quamvis coram tali Judice propriæ Clerici literæ, in quibus suo chyrographo vel sigillo authentico munitis debita confiteretur, vel aliæ probationes producerentur. *cap. sacculares. de foro compet. in 6.*

Quæres tertio. Qui casus speciales, in quibus Clericus coram Judice seculari conveniri potest?

ꝛ. Sequentes: Primus in causis feudalibus, in quibus Dominus feudi jurisdictionem ordinariam quoad alios Judices privativè habet. *cap. ex transmissa. 6. cap. verum. 7. de foro competent. cap. ceterum. 5. de judiciis. 2dus.* Si bona immobilia à principio Clericis vel Ecclesiæ eâ conditione data sunt; sic

Kkk 3 Præ-

Prælati in Germania, qui Principes Imperii, ratione Regalium, privilegiorum, bonorum feudalium, quæ ab Imperio habent, subduntur Camera Imperiali. *Tertius.* Si agatur contra Laicum ad evincendam rem, quam à Clerico emit, tunc Clericus venditor ad defendendum emptorem coram Judice laico assistere debet. *L. Venditor. ff. de judic.* *Quartus.* Si Clericus ratione officii alieno nomine tanquam tutor, Curator, vel Procurator laici convenitur, tunc enim non Clerici, sed ejus, cujus nomine convenitur, persona attenditur.

Quæres quartò. Quæ personæ velut ecclesiasticæ privilegio fori gaudent?

1. primò. Nullus primâ tonsurâ initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus constitutus fori privilegio gaudet, nisi beneficium ecclesiasticum habeat, aut clericalem habitum & tonsuram deferens, alicui Ecclesiæ ex mandato Episcopi deserviat, vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua Schola vel Universitate de licentia Episcopi quasi in via ad majores Ordines suscipiendos versetur. *Trident. sess. 23. de reform. cap. 6.*

Secundò. Clerici conjugati non bigami alicujus Ecclesiæ servitio seu ministerio ab Episcopo deputati, si habitum & tonsuram deferant, super criminibus nec criminaliter nec civiliter coram Judice laico conveniri possunt. *cap. unic. de Cleric conjug. in 6.*

Tertio. Regulares omnes utriusque sexûs, etiam laici, seu conversi, & Novitii privilegio fori ecclesiastici gaudent.

can. de person. 38. caus. 31 q. 1. cap. Clericis. 3. de immunit. Eccles. in 6.

Quæres quintò. In quibus casibus privilegium fori Clericus amittit?

1. In sequentibus primò. Si Clericus beneficiatus habitum & tonsuram nunquam deferat, & ab Episcopo ter monitus incorrigibilem se ostendat, privilegium fori amittit. *cap. in audientia. 25. cap. contingit. 45. de sentent. excomm.*

Secundò. Clericus in Sacris constitutus postquam propter delictum depositus est, & propter incorrigibilitatem postmodum excommunicatus, privilegium fori amittit. *cap. cum non in homine. 10. de judiciis.*

Tertio. Si Clericus dimisso habitu clericali enormitatibus se immisceat, hoc est: plura enormia delicta committat, privilegio fori privatur, ut etiam in aliis casibus, de quibus in *cap. unic. de vita & honest. Clericor. in 6. Clement. 1. eod. cap. 1. de homicid. in 6. cap. 2. de panis. in 6. cap. fin. de vita & honest. Clericor.*

Quartò. Non obstante privilegio fori Clericus à potestate laica capi potest, imprimis si Clericus in delicto comprehensus sit de fuga suspectus, à Judice sæculari capitur, Judici ecclesiastico remittendus. *2. do.* Quando delictum timetur committendum. Ita Clericus de homicidio committendo suspectus, per Judicem laicum detineri potest, ut delictum impediatur, & Judici ecclesiastico puniendus extradatur. Demum quando Clericus per Judicem sæcularem ex mandato Judicis ecclesiastici capitur. *cap. ut fama. 35. de sentent. excomm.*

Quod

Quod si reus captus à Judice sæculari se Clericum esse excipiat, judicare, an sit Clericus, ad Judicem Ecclesiasticum pertinet, juxta modum præscriptum in *cap. si Judex. 12. de sentent. excom. in 6.*

Quæres sextò. An Clericus privilegio fori renuntiare possit?

R. Clerici nec inviti, seu coacti, nec volentes privilegio fori renuntiare possunt; cum non sit beneficium hoc personale, cui renuntiare valeat, sed potius toti Collegio ecclesiastico sit publicè indultum, cui privatorum pacto derogari non potest: nec juramentum, quo se coram Judice laico responsuros obstrinxerunt, servari potest; ed quod contra canonica Statuta illicitis pactio- nibus informetur. *cap. si diligenti. 12. de foro compe. Actor trahens Clericum ad Judicem sæcularem & causam, si illa est civilis perdit, & à communione efficitur extraneus. can. inolita. 42. can. placuit. 43. caus. 11. q. 1. Clericus coram Judice laico conventus si respondeat, perdit, quod evicit, vel obtinuit, si causa civilis sit, si causa criminalis est, locum suum amittit, seu ab officio & beneficio deponitur. cit. can. placuit.*

Quæres septimò. Quæ causæ ad Judicium pertinent ecclesiasticum?

R. Judex laicus causam merè spiritualem nec proprià autoritate, nec ex commissione seu delegatione cognoscere potest, nisi sit commissio à Papa. *cap. decernimus. 2. de re judic. sed causæ spirituales ad solum Judicem ecclesiasticum pertinent. Idem est de illis, quæ rei spirituali annexæ sunt, quale est jus patronatûs. cap. quando. 3. de re judic.*

jus sepulturæ, jus decimarum &c. Quod verum est, quamvis Judex ecclesiasticus in administranda justitia in his causis negligens foret. *cap. qualiter. 17. de judic. Ac ita notanda est disparitas inter Judicem ecclesiasticum & laicum; Judex ecclesiasticus negligentiam Judicis laici in administranda justitia in causis temporalibus supplet: cap. ex transmissa. 6. cap. licet. 10. de foro com- petenti. Judex tamen sæcularis defectum ecclesiastici supplere nequit: Judex enim minor defectum Judicis majoris supplere non debet; ratione autem finis, cui jurisdictio sæcularis est subordinata, Judex sæcularis Judice ecclesiastico minor esse dignoscitur. cap. sollicita. 6. de majorit. & obedient. Extrav. 1. eod. tit. inter comm. Contrarii Canones, can. si quis. 25. caus. 11. q. 1. can. Principes. 20. caus. 23. q. 5. can. filius. 31. caus. 16. q. 7. vel explicantur, quod in casu denegatæ vel neglectæ justitiæ à Judice ecclesiastico ad Judicem laicum per modum simplicis querelæ recursus haberi possit, ut ille ecclesiasticum moneat: vel per cit. cap. qualiter. abrogati sunt.*

Quæres octavò. In quibus casibus Judex Ecclesiasticus de re merè civili & temporali inter laicos controversâ judicare potest?

R. Quamvis Judex Ecclesiasticus in causa merè temporali inter laicos sese absque injustitia intromittere non possit, *cap. novit. 13. de judic. ideoque rescriptum à Papa impetratum in causa temporali inter laicos nullum est, cap. licet. 10. cap. ex tenore. 11. de foro com- petenti.*

petenti. attamen ad Judicem ecclesiasticum pertinet per viam evangelicæ denuntiationis de quovis peccato mortali etiam laici sibi in spiritualibus subditi, ac maximè de perjurio ac fractâ pace cognoscere, reum corrigere, ac per censuras ecclesiasticas ad emendationem astringere. Notabile exemplum est in *cit. cap. novit. 13. de judic.* ubi Innocent. II, ostendit, qualiter in causa feudi controversâ inter Regem Philippum Augustum Gallix, & Regem Angliæ Joannem competens Judex: ubi notanda hæc verba; Nullus, qui sit sanæ mentis, ignorat, quin ad officium nostrum spectet de quocunque mortali peccato corripere quemlibet Christianum: & si correctionem contempserit, per distractionem ecclesiasticam coercere.

Quæres nond. In quibus casibus Clericus laicum coram Judice ecclesiastico convenire potest?

R. primò. Si Clericus contra laicum agit, & petit rem, quam laicus possidet: & tunc vel laicus rem Ecclesiæ esse non negat, aut rem Ecclesiæ esse constat; & conveniri potest coram Judice ecclesiastico: aut Ecclesiæ esse non constat, vel Ecclesiæ esse reus negat? & tunc laicus coram judice laico convenitur. Est notabilis textus in *cap. si Clericus. 5. de foro compet.*

2dò. Laicus coram judice ecclesiastico conveniri potest, si qualitas jurisdictionem fori ecclesiastici fundans causæ principali insit, vel adhæreat, ut si Clericus laicum convenit, quod rem Ecclesiæ furatus sit, quamvis id reus neget, qualitas sacrilegii facit

rem mixti fori controversam. *cap. cum sit. 8. de foro compet.*

3tò. Viduæ, pupilli, orphani, alixque miserabiles personæ vi oppressæ vel possessione tuâ spoliatae ad possessionem recuperandam coram judice ecclesiastico agere, & laicum convenire possunt. *cap. ex parte 15. de foro compet.*

4tò. Quando juramentum contractui adjectum, laicus coram judice ecclesiastico ratione juramenti conveniri potest, ut juramentum servet. *cap. si. de foro compet. in 6.*

5tò. Qui Ecclesias bonis & juribus spoliant, aut in earum possessionibus turbant, tanquam sacrilegi à Rectoribus Ecclesiarum coram judice ecclesiastico conveniri possunt. *cit. cap. cum sit. 8. cap. conquestus. 16. de foro compet.*

Quæres decimò. Quæ crimina ad judicem ecclesiasticum pertinent?

R. Crimina alia sunt merè ecclesiastica, quæ circa materiam propriè spirituales versantur: & horum cognitionem ad judicem ecclesiasticum pertinere de se patet, aut sunt fori ecclesiastici privativè, ut crimen hæresis, simoniæ: alia merè civilia, quæ circa materiam civilem seu politicam versantur? horum cognitio inter laicos ad judicem laicum privativè pertinet, ut furtum rei profanæ: demum alia sunt crimina mixta, quæ utroque jure positivo tam civili quàm canonico prohibita, quia non solum regimini politico, sed etiam supernaturali fini, Reipubl. Christianæ, Fidei vel Religioni

gioni adversantur, de quibus uterque Judex, & laicus & ecclesiasticus cognoscere potest; ideoque præventioni locus datur, & ad forum ecclesiasticum cumulativè pertinent. Talia sunt adulteria, usura, blasphemia, perjurium, sortilegium, divinatio seu magia, sodomia &c.

Quæres undecimò. Si Clericus laicum coram Iudice laico conveniat, secundùm quas leges lis est dirimenda?

R. Secundùm Leges civiles; quia in quolibet foro secundùm Leges & consuetudinem illius fori causa discutienda & terminanda est. Obstare videtur textus in *cap. quod Clerici, 9. de foro competenti*. Verùm ille explicandus, quòd loquatur in casu, quo inter duos Clericos coram Iudice ecclesiastico lis est de re temporali.

Quæres duodecimò. An possessorium rei spiritualis coram Iudice laico discuti possit?

R. Id videtur colligi ex *cap. fin. de*

judic. quamvis textus ille explicari possit, quòd lis agitata fuerit super jure eligendi Rectorem politicum in aliquo castro inter Monasterium quoddam Actorem ex una parte, & communitatem reum conventum ex altera parte coram potestate laica, quod jus eligendi cum in possessorio contra communitatem laicam per sententiam potestatis laicæ Monasterium evicisset, & communitas contra Monasterium petitorium incipere vellet, illud non fuit discutiendum coram potestate sæculari Iudice possessorii, ex regula generali, quod qui cognoscit de possessione, etiam de proprietate cognoscere debeat; sed, ut deciditur in *cit. cap. fin.* petitorium coram Iudice ecclesiastico incipiendum fuit, eò quod Actor forum rei sequi debeat: Monasterium autem, quod in possessorio fuit Actor, evicto possessorio reus est in petitorio.

* *
* *

